

Why does he say; – אִמְאִי קֹאמֵר וּמָה מִי שְׂאִינוּ נִגְאָל בְּאֵלָה נִילֵף שְׂכִיר שְׂכִיר
‘And what if one who is not redeemed with אֵלָה’; let us derive שְׂכִיר שְׂכִיר

Overview

רבי states that the word באלה¹, teaches us that a נמכר לנכרי can be redeemed with אלה (meaning by his relatives), but is not freed after six years. The reason we need this exclusion is because otherwise we could have made a ק"ו. If a נמכר לישראל who is not redeemed through אלה (relatives) is יוצא בשש, so a נמכר לנכרי who is redeemed with אלה should certainly be יוצא בשש (therefore the word אלה excludes שש). The גמרא attempts to prove (from this ק"ו) that רבי does not utilize the ש"ג of שכיר שכיר.² If רבי utilizes שכיר שכיר why does he assume that a נמכר לישראל is not באלה; we should utilize the ש"ג of שכיר שכיר to teach us that a נמכר לישראל is also באלה! Our מכוהו ב"ד discusses which נמכר לישראל are we discussing; a מוכר עצמו or מכרוהו ב"ד.

פירוש³ שיהא מוכר עצמו לישראל נגאל באלה -

The explanation of the s'גמרא question נילף שכיר שכיר is that a מוכר עצמו לישראל should be redeemed with אלה (relatives) –

תוספות asks:

ואם תאמר כי נמי לא ילפינן שכיר שכיר -

And if you will say; even if we do not utilize שכיר שכיר -

לומר שיהא מוכר עצמו לישראל נגאל באלה מנמכר לעובד כוכבים -

To teach us that a מוכר עצמו to a ישראל is נגאל באלה for it is derived from a נמכר (even if we do not utilize the גז"ש to teach this to us) -

מכל מקום נילף מוכי תשיג וי"ו מוסיף על ענין ראשון⁴ -

Nevertheless we can derive (that a נמכר לישראל is נגאל באלה) from the פסוק of וְכִי

¹ This is in the פסוק of (ויקרא [בהר] כה,נד) באלה (ויקרא) לא יגאל באלה, which is discussing a ישראל who is sold as a slave to a נכרי (who may be redeemed from the נכרי by his relatives)

² The word שכיר is found by נמכר לנכרי in כה,נג where it states 'כשכיר שנה וגו'; it is found by a מוכר עצמו לישראל (ראה) in טו,יח where it states 'כשכיר כתושב וגו', and by מכרוהו ביד לישראל (ראה) in טו,יח where it states 'כשכיר כתושב וגו'.
 שכיר וגו'.

³ prefates his remarks with פירוש to indicate that we are referring here only to a עצמו, but (initially) there was no thought that we can derive מכרוהו ב"ד from מכר לנכרי as נמכר תוספות will discuss later (see footnote # 9).

4 וכי תשיג פסוק (מז) discusses the status of a מוכר עצמו לישראל [בהר] כה, לט-מו in פסוקים The following פסוק (מז) begins with תשיג and discusses a פרה. The fact that it begins with וי"ו indicates that it is a continuation of the previous פרה of נמכר לנכרי. And the rules of נמכר לנכרי apply also to a מוכר עצמו לישראל. [Previously (on יד, ב) the גמרא stated that according to the one who is not שכיב שכיב, he derives that מוכר עצמו לישראל is כספא from a נמכר לעכו"ם through this וי"ו] [וי"ו] מוסיף על ענין ראשון וכי תשיג וגו' that the same should apply here (even if רבי is not שכיב שכיב).

- where the וי"ו of וכי comes to add on to the first issue תשיג

וילמד מוכר עצמו לישראל נגאל באלה מנמכר לעובד כוכבים⁵ -

So we should derive that a מוכר עצמו לישראל is מוכר עצמו לישראל from a נגאל באלה through נמכר לנכרי. Why does רבי assume that a מוכר עצמו לישראל is not נגאל באלה?

answers: תוספות

ויש לומר דעביד קל וחומר ממכרוהו בית דין שאינו כתוב למעלה בנמכר לעובד כוכבים⁷ -

And one can say; that רבי makes the ק"ו from מכרוהו בי"ד, which is not written prior to a לנכרי.

asks: תוספות

ואם תאמר היכי תיסק אדעתין דנילף מכרוהו בית דין מנמכר לעובד כוכבים -

And if you will say; how can it (even) enter our mind that we should derive נמכר לנכרי from מכרוהו בי"ד -

בגזירה שוה דשכיר שכיר -

Through the גז"ש of שכיר שכיר (to teach us that מכרוהו בי"ד is מוכר עצמו לישראל) -

הא אמרת⁸ דסברא לומר גבי מכרוהו בית דין דליקנסיה משום דעבד איסורא⁹ -

But the גמרא stated previously that it is logical to say regarding a מכרוהו בי"ד that we should punish him since he transgressed a prohibition!¹⁰

answers: תוספות

ויש לומר דבתר דגלי קרא לעיל שיוצא ביוכל אף על גב דעבד איסורא כדמפרש -

⁵ מוכר עצמו לישראל is asking that even if רבי is שכיר שכיר it is still not understood why he maintains that a מוכר עצמו לישראל is not נגאל באלה, since there is the דרשה of וי"ו מוסיף על ענין ראשון (וכי תשיג וגו') See 'Thinking it over' # 1.

⁶ מוכר עצמו לישראל is retracting from his original assumption that the ק"ו was from מוכר עצמו (because of the previous difficulty) and maintains now that the ק"ו is from מכרוהו בי"ד. See footnote # 3.

⁷ נמכר לנכרי cannot be derived from מכרוהו בי"ד, since מכרוהו בי"ד does not precede נמכר לנכרי (only מכרוהו בי"ד precedes נמכר לנכרי [see footnote # 4]). However there is still the גז"ש of שכיר שכיר (even) by מכרוהו בי"ד (see footnote # 2). Therefore the גמרא correctly proves that רבי is שכיר שכיר; לא יליף שכיר שכיר otherwise even a מכרוהו בי"ד should be שכיר שכיר through the גז"ש of שכיר שכיר.

⁸ The גמרא previously (on טו, א) stated that the פסוק of וישב אל משפחתו (in כה, מא) is necessary to teach us that a שכיר שכיר goes free on יובל (even if it is during his six years). This לימוד is necessary even if we derive שכיר שכיר, for we cannot derive a מכרוהו בי"ד from מוכר עצמו since a מכרוהו בי"ד transgressed (he stole) therefore I would think that he should be punished and not go free on יובל. The same applies here that even if we maintain שכיר שכיר, we still should not be able to derive that a מכרוהו בי"ד is נגאל באלה (through שכיר שכיר), since the מכרוהו בי"ד should be punished. See 'Thinking it over' # 2.

⁹ It is this question that led תוס' initially (see footnote # 3) to assume that we were discussing a מוכר עצמו, but not a מכרוהו בי"ד. However תוספות proved that we cannot be discussing a מוכר עצמו (because of the וי"ו תשיג).

¹⁰ It seems that תוספות is asking that there is no way to understand the ק"ו of רבי and the גמרא's question of שכיר שכיר. We cannot say that the ק"ו is from מוכר עצמו because (according to תוספות) a מוכר עצמו is נגאל באלה (even if לא), on account of וי"ו תשיג; and the ק"ו cannot be from מכרוהו בי"ד for then what is the גמרא's question of שכיר שכיר?!. עבד איסורא since שכיר שכיר through מכרוהו בי"ד, שכיר שכיר, we cannot derive מכרוהו בי"ד.

And one can say; that after the פסוק (ושב אל משפחתו) revealed to us previously that a מכרוהו בי"ד goes free on יובל, even though he was עבד איסורא, as the גמרא explained previously,¹¹ therefore -

הוה בעי למילף שכיר שכיר שיגאל באלה אי לאו הוה קרא¹² -

We could have derived through שכיר שכיר that a מכרוהו בי"ד should be נגאל באלה,¹³ were it not for the פסוק of יגאלנו which excludes a נמכר לישראל from נגאל באלה.

asks: תוספות

ואם תאמר אכתי היכי בעי למילף שכיר שכיר שיגאל באלה מנמכר לעובד כוכבים -
And if you will say; but still how did the גמרא want to derive through שכיר שכיר that a נמכר לישראל should be נגאל באלה from a נמכר לנכרי who is נגאל באלה; we cannot compare the two cases, for -

מה לנמכר לעובד כוכבים דין הוא שיגאל באלה כדי שלא יטמע בין העובדי כוכבים¹⁴ -
נגאל באלה by a נמכר לנכרי it is justified that he should be נגאל באלה in order he should not be assimilated among the gentiles; however by a נמכר לישראל where this concern does not exist, he should not be נגאל באלה!

answers: תוספות

ויש לומר דהאי סברא שלא יטמע אינה כתובה¹⁵ ואין לסתור מהך סברא:
And one can say; that this concept (and concern) of שלא יטמע is not written in the תורה, so therefore we cannot dismantle the גז"ש based on this logic.

Summary

The מוכר עצמו (but not from מכרוהו בי"ד of רבי ק"ו) assumed¹⁶ that the מוכר עצמו (from מכרוהו בי"ד) who can be derived though וכי תשיג that he is נגאל באלה, for once we know (from מכרוהו בי"ד) that עבד איסורא (ושב אל משפחתו) is no hindrance we could have derived

¹¹ See footnote # 8 that משפחתו ושב אל teaches us that מכרוהו בי"ד is יוצא ביובל even though עבד איסורא (which would have initially prevented us from deriving מכרוהו בי"ד from עצמו).

¹² לזה, גמרא shortly excludes; או דודו או בן דודו יגאלנו (regarding a נמכר לנכרי) ויקרא (כהר) (כה, נד) states (whether מוכר עצמו or מכרוהו בי"ד) [מכרוהו בי"ד] (to a נמכר לישראל) (not to a נמכר לנכרי) ולא לאחר, but נגאל בקרובים (נמכר לנכרי) he is.

¹³ מכרוהו בי"ד teaches us that עבד איסורא ושב אל משפחתו from לימוד.

¹⁴ Just as we said before that we cannot derive מכרוהו בי"ד through שכיר שכיר since גז"ש עבד איסורא (unless קרא לן) (גלי לן קרא) (because מוכר לעכו"ם cannot be derived from נמכר לישראל), similarly we should say that עבד איסורא is no hindrance, the situations are totally different.

¹⁵ The reason of עבד איסורא (to prevent us deriving מכרוהו בי"ד through גז"ש) is written in the תורה. The תורה writes (in שמות [משפטים] כב, ב) that ונמכר בגניבתו, however there is no mention in the תורה of the concern יטמע therefore סברא cannot negate the גז"ש (for it is מופנה).

¹⁶ According to the conclusion (by יצחק בר נחמן ר' נחמן בר יצחק) [that נגאלנו לזה ולא לאחר] ר' נחמן בר יצחק that no נמכר לישראל (נגאל באלה) that רבי is מוכר עצמו or מכרוהו בי"ד, etc. it is possible that the ק"ו is both/either from מוכר עצמו or מכרוהו בי"ד.

through שכיר שכיר from נמכר לעכו"ם. A גז"ש can be refuted by something mentioned in the תורה (like עבד איסורא) but not merely by a סברא (of שלא יטמע) which is not mentioned in the תורה.

Thinking it over

1. (לא יליף שכיר שכיר), on account of נגאל באלה (even if מוכר עצמו is מוכר עצמו),¹⁷ Once we assume that we derive מוכר עצמו לישראל (וכי תשיג through), there is a stronger question to ask, how can רבי say that נמכר לישראל is יוצא בשש, if we derive מוכר עצמו from וכי (and not from שכיר שכיר) he is not¹⁸?!¹⁹

2. מוכר עצמו since the מוכרוהו בי"ד (even if מוכר עצמו is מוכר עצמו),²⁰ However we can distinguish between the two cases. Granted that we cannot derive מוכרוהו בי"ד from מוכר עצמו, but regarding deriving מוכרוהו בי"ד from נמכר לנכרי we perhaps cannot say that מוכרוהו בי"ד is worse for עבד איסורא, since נמכר לנכרי was also עבד איסורא for he is working for ע"ז; therefore we should be able to derive מוכרוהו בי"ד from נמכר לנכרי since in both cases it is עבד איסורא.²¹

¹⁷ See footnote # 5

¹⁸ See יד, ב.

¹⁹ See בית לחם יהודה אות שלו and מהרש"א.

²⁰ See footnote # 8.

²¹ See פני יהושע.